

Gemeente Delft

**Erfgoed
Delft**

ERFGOED MAAKT DELFT GELIEFD

ERFGOEDNOTA DELFT 2020-2030

Erfgoed maakt Delft geliefd
Erfgoednota Delft 2020-2030

26-06-2020

Voorwoord

Hierbij presenteer ik onze eerste integrale visie op erfgoed. In deze nota zetten we een stip op de horizon en laten we zien wat ons de komende jaren te doen staat.

Delft kent een rijke historie die je terugziet in onze universiteit, bekende historische figuren, talloze (rijks)monumenten, archeologische vindplaatsen, karakteristieke woonwijken en unieke archiefstukken. Samen laten zij zien waar we vandaan komen, wie we zijn en hoe we ons als mensen en stad ontwikkelen. Bij grote veranderingen biedt ons erfgoed herkenning. Het geeft houvast en identiteit.

Erfgoed is van grote waarde. Het erfgoed is de drager van ons verleden. We koesteren het om zijn betekenis en schoonheid. In Delft zijn we zuinig op ons erfgoed. Op dagelijkse basis investeren (particuliere) eigenaren, gebruikers en overheden energie en geld, om het te behouden voor toekomstige generaties.

Tegelijkertijd willen we, samen met onze inwoners, vrijwilligers, bedrijven en partners, de waarde die het erfgoed heeft voor de huidige samenleving beter tot zijn recht laten komen. Op die manier leveren we ook een bijdrage aan de grote maatschappelijke opgaven waar we als stad voor staan.

We mogen trots zijn op onze prachtige stad en alles wat zij te bieden heeft. Laten we er met elkaar voor zorgen dat Delft er over 10 jaar nog net zo mooi bij staat als nu!

Martina Huijsmans

Inhoudsopgave

	Onze kijk op erfgoed	6
	Infographic	7
	Programma 1 - De Delftse collectie: basis op orde	8
	Programma 2 - Delfts erfgoed van en voor iedereen	12
	Programma 3 - Erfgoed als pijler bij gebiedsontwikkeling	16
	Programma 4 - Monumenten duurzaam ontwikkeld	20
	Middelen	24
	Bijlage 1: Verslag Participatietraject	26
	Bijlage 2: Wettelijke taken	46

Onze kijk op erfgoed

Delft is de stad van historie, innovatie, creativiteit en technologie. Het culturele erfgoed speelt een grote rol in de aantrekkelijkheid, identiteit en het vestigingsklimaat van de stad. Erfgoed raakt mensen; het verbindt het verleden, heden en de toekomst. Samen met landelijke, regionale en lokale partners en (particuliere) eigenaren zetten wij ons daarom dagelijks in voor het beheer, behoud en beleefbaar maken van erfgoed.

Op dit moment zijn er een aantal externe en interne ontwikkelingen, waardoor wij genooddakt zijn om ons erfgoedbeleid te herzien.

1. Maatschappelijke opgaven worden complexer en zijn sector-overstijgend. Hieruit ontstaat een behoefte om integraal te denken en werken. Ook ontstaat een toenemende verwachting dat erfgoed waarde toevoegt in een brede maatschappelijke context. Dit vraagt een nieuwe kijk op onze gemeentelijke erfgoedzorg, een proactieve houding en een integrale blik.
2. De wetgeving verandert mee met de maatschappelijke wensen. Met name de komst van de Omgevingswet en de nieuwe Archiefwet hebben gevolgen voor de manier waarop we ons erfgoedbeleid inrichten en uitvoeren.
3. De betekenis die de maatschappij hecht aan erfgoed is veranderd: erfgoed is van iedereen. We zien een toenemende behoefte aan toegang tot en interactie met erfgoed. De maatschappelijke waarde van erfgoed moet ten volle worden benut. Bijvoorbeeld door het een grotere rol te geven bij gebiedsontwikkelingen en mensen de mogelijkheid te bieden zelf met erfgoed aan de slag te gaan.
4. Met het samenvoegen van de disciplines Archeologie, Archief en Monumenten in de afdeling Erfgoed Delft (per 1 januari 2019) is er een grote slagkracht voor erfgoed ontstaan binnen de gemeentelijke organisatie. Hierdoor zijn we beter toegerust om maatschappelijke vragen het hoofd te bieden

We hebben bovenstaande ontwikkelingen besproken met bewoners en partners (bijlage I). Deze gesprekken lieten zien dat men erfgoed van grote waarde vindt en erop vertrouwt dat de gemeente de juiste stappen zet om het erfgoed te beschermen en behouden. Men vraagt om aandacht voor

actuele en specialistische thema's en het betrekken van inwoners en geïnteresseerden. Om goed in te spelen op de uitdagingen die op ons afkomen en de wensen in de samenleving, richten we ons de komende periode op vier programma's:

“

*Erfgoed raakt mensen,
het verbindt heden, verleden
en toekomst*

”

- Programma 1 - De Delftse collectie: basis op orde
- Programma 2 - Delfts erfgoed van en voor iedereen
- Programma 3 - Erfgoed als pijler bij gebiedsontwikkeling
- Programma 4 - Monumenten duurzaam ontwikkeld

In deze nota beschrijven we onze visie op erfgoed voor de komende 10 jaar. Daarnaast laten we per programma zien hoe wij de komende jaren aan onze ambities en doelen gaan werken. Via de reguliere planning-en-controlcyclus monitoren we de voortgang. Op basis van een evaluatie met de stad en onze partners, herijken we voorjaar 2023 onze ambities en doelen.

Vanuit de gemeente Delft werken we ook voor de regio. We ondersteunen andere gemeenten bij de uitvoering van hun wettelijke taken op erfgoedgebied. Dit aspect laten we in deze nota buiten beschouwing.

Infographic

(Cijfers in deze infographic tonen de situatie in Delft in 2019)

Collectie

Depotcollectie

7,5 km archiefmateriaal

4.700 dozen met
archeologische vondsten

1.000.000 objecten als
tekeningen, prenten, films, foto's,
bouwtekeningen, negatieven, etc.

Bibliotheek: 17.000 boeken
en 1500 titels tijdschriften,
kranten en jaarverslagen.

Collectie in de buitenlucht

895 Rijksmonumenten in Delft en
841 Gemeentelijke monumenten

13 Cultuurhistorisch
beschermde groengebieden

1.775 Cultuurhistorisch waardevolle
panden in Delft

En 4 beschermde
stads- en dorpsgezichten

van het oppervlak van Delft heeft
een archeologische verwachting

Dienstverlening

Uitgevoerde **bouwhistorische onderzoeken**

En 16 archeologische onderzoeken in Delft
Bestaande uit bureauonderzoek, inventariserend onderzoek of opgravingen

En 5 Delftse opgravingen met 4.425 vondsten

2.400 uur archiefinspectie

250 vergunningaanvragen

2.000 klanten op het stadsarchief

Onder de mensen

Beleefbaar

22.000 bezoekers open dagen

Bezoek van de archeologische
werkruimte door 700 kinderen

55 Vrijwilligers en 1.100 bruiklenen

Lezingen en presentaties

Bekend

Website: 40.600 bezoekers

Twitter: 2.200 volgers

Facebook: 1.330 volgers

Programma 1 - De Delftse collectie: basis op orde

Aanleiding

De materiële en immateriële overblijfselen van het verre en minder verre verleden van Delft getuigen van de rijke historie van onze stad. Ons erfgoed is van nationaal en zelfs internationaal belang. Wie is er niet bekend met de Delftse iconen: Het Prinsenhof, de Oude en Nieuwe kerk of het wereldberoemde Delftsblauwe aardewerk? Deze rijke historie heeft geleid tot een waardevolle erfgoedcollectie. Het beheer, behoud en de ontsluiting van deze Delftse collectie is een verantwoordelijkheid van meerdere partijen en eigenaren. Op basis van landelijke wetgeving vervullen wij binnen deze dynamiek verschillende taken (bijlage 2).

De erfgoedsector is volop in beweging. Het behoud, de bescherming en de toegevoegde waarde van erfgoed raken verder verankerd in de ruimtelijke ordening. Erfgoed vormt daarbij steeds meer een volwaardig onderdeel van een integrale visie op de leefomgeving.

We leven bovendien in een wereld die steeds digitaler wordt en waarin we als gemeente in toenemende mate het initiatief en de verantwoordelijkheid aan de maatschappij laten. Het gevolg daarvan is dat de informatiebehoefte en -positie van burgers, bedrijven en overheden verandert. Dit stelt nieuwe eisen aan de toegankelijkheid van informatie en dus ook aan de beschikbaarheid van erfgoeddata.

De genoemde bewegingen zien we terug in nieuwe wetgeving zoals de Omgevingswet, de Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen, de nieuwe Archiefwet en de Wet Open Overheid

(allen voorzien voor 2021 - 2022). Deze ontwikkelingen hebben consequenties voor de manier waarop wij en anderen omgaan met de Delftse erfgoedcollectie en de uitvoering van onze wettelijke taken.

De collectie waarvoor wij als gemeente (mede)verantwoordelijk zijn, bestaat uit verschillende onderdelen en bevindt zich op verschillende locaties. Ze omvat gebouwd erfgoed (vaak in particulier eigendom), archeologisch erfgoed en de gemeentelijke archiefcollectie. Voor een deel van deze collectie dragen we direct zorg in eigen depots, bijvoorbeeld in ons moderne stadsarchief. De omgang met collectieonderdelen die zich niet in onze depots bevinden, reguleren we door het stellen van eisen en het houden van toezicht op de naleving daarvan.

Er is sprake van historisch gegroeide tekortkomingen ten aanzien van de registratie, conservering, het beheer, de ontsluiting en toegankelijkheid van de Delftse collectie. De afgelopen jaren hebben we al flink geïnvesteerd in huisvesting, (depot)beheer en digitalisering, maar daarmee zijn we er nog niet. We richten ons de komende jaren op het in orde brengen van de (fysieke en digitale) basisvoorzieningen en informatiehuishouding rondom de verschillende deelcollecties en de uitvoering van onze wettelijke taken.

“

Ons erfgoed is van nationaal en zelfs internationaal belang

”

Ambitie

Het beheer en behoud van het Delftse erfgoed is niet alleen een belangrijke wettelijke taak van de gemeente. Het is ook een belangrijke voorwaarde voor de ontsluiting, toegankelijkheid en (door)ontwikkeling van de Delftse collectie. Een adequate omgang met deze collectie is dan ook het fundament om de maatschappelijke waarde van ons erfgoed te vergroten. We willen dat onze stad en onze collectie er in 2030 minstens zo mooi bij staat als nu.

Strategie en uitvoering

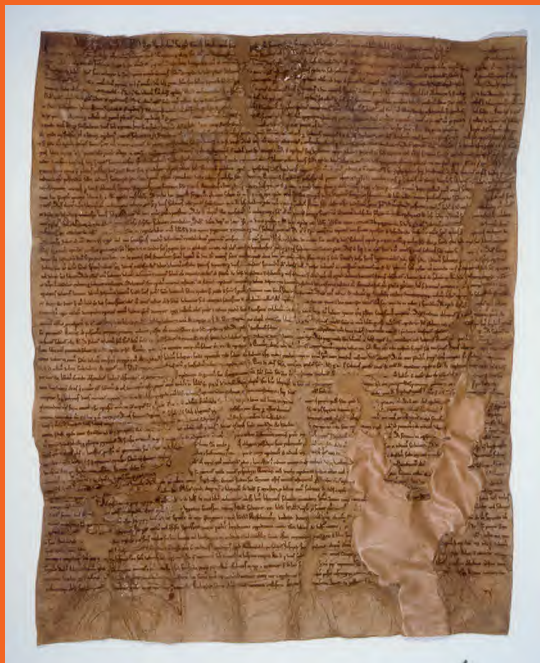
Om onze ambitie te verwezenlijken brengen we een aantal basisvoorzieningen op orde. Deze zijn randvoorwaardelijk om de omgang met de Delftse collectie op pijl te brengen en de juiste informatie te kunnen delen. Hierdoor zijn ze essentieel om ons erfgoed adequaat te kunnen beheren, behouden en, waar mogelijk, de kwaliteit ervan te verbeteren.

Daarnaast spelen we in op wettelijke veranderingen door enkele nieuwe diensten en producten te ontwikkelen en te incorporeren in de omgang met erfgoed. Ook breiden we de

bestaande capaciteit uit ten aanzien van de advisering rondom monumenten. Hiermee ontstaat een betere basis om, samen met anderen, de Delftse collectie te beschermen en beheren.

We richten ons op:

1. Basisvoorzieningen: een adequate fysieke en digitale basisinfrastructuur voor beheer en behoud van erfgoed, in de vorm van (nieuwe) collectiebeheersystemen.
2. Aanvullende producten, diensten en capaciteit: om te voldoen aan eisen vanuit nieuwe wetgeving en toenemende vraag.

De Delftse collectie

Delft zou Delft niet zijn zonder haar rijke erfgoedcollectie. De iconen van de stad zijn wereldberoemd, zoals Delfts Blauw en het grafmonument van Willem van Oranje in de Nieuwe Kerk.

Minder beroemd maar minstens zo belangrijk is het stadsrecht van 1246 dat letterlijk de basis vormt van onze stad. Dit is het eerste, oudste en belangrijkste document van het stadsarchief. Graaf Willem II verhef hierin bijna 800 jaar geleden het dorpje Delft tot stad.

Producten en middelen

Doel	Aanpak en fasering	Producten/maatregelen
Goede digitale basisinfrastructuur middels collectiebeheersystemen	Op dit moment gebruiken we voor het beheer van ons archeologische en gebouwde erfgoed verouderde en niet gekoppelde collectiebeheersystemen. In 2020 vervangen we de systemen voor monumenten en het archief. In 2021 doen we dat voor het collectiebeheersysteem van archeologie. We sluiten zoveel mogelijk aan bij systemen van (semi-)overheden zoals de provincie Zuid-Holland of het Rijksvastgoedbedrijf.	Collectiebeheersystemen monumenten, archief en archeologie
Aanvullende producten, diensten en capaciteit om te voldoen aan nieuwe wetgeving	Op basis van de nieuwe Archiefwet, moet de gemeente vanaf 2021 een voorziening hebben om digitale informatie te kunnen archiveren, beheren en ontsluiten. In 2020 ronden we de aanbesteding hiervoor af. Vanaf 2021 wordt dit systeem in gebruik genomen.	E-depot
	Op basis van de Omgevingswet, moet de gemeente vanaf 2022, via het digitale Omgevingsplan, een vlakdekkend overzicht ontsluiten van de erfgoedwaarden in onze stad en inzichtelijk maken hoe deze worden beschermd bij ruimtelijke ontwikkelingen. Een belangrijk startpunt hiervoor is een gemeentelijke cultuurhistorische waardenkaart. In 2020 wordt een basiskaart opgesteld, die in de loop der tijd wordt aangevuld met nieuwe kennis.	Cultuurhistorische Waardenkaart
	De laatste jaren zien we een toenemende vraag op het gebied van monumentenadvies. Om initiatiefnemers tijdig en goed te kunnen helpen wordt de bestaande capaciteit op dit taakveld uitgebreid.	Wettelijke taak monumenten

Programma 2 - Delfts erfgoed van en voor iedereen

Aanleiding

Bij erfgoed denken we vaak aan artefacten, monumenten, archeologen en musea. Maar erfgoed gaat ook over identiteit, sociale cohesie, ruimtelijke ordening en economie. Erfgoed is meer dan onze bekende iconen; het zit ook in mensen, tradities, rituelen en verhalen. Erfgoed raakt mensen en is overal. In een maatschappij die voortdurend verandert, geeft ons erfgoed richting en houvast. Het draagt bij aan de ontwikkeling van een duurzame, inclusieve samenleving en een veerkrachtige stad.

We richten ons als gemeente traditioneel vooral op het beheer en behoud van erfgoed. De kennis die we in de loop der jaren hebben opgebouwd via de uitvoering van onze wettelijke taken is zeer waardevol, maar extern onvoldoende toegankelijk.

In toenemende mate worden we door onze inwoners en partners gevraagd onze erfgoedkennis digitaal te ontsluiten. Om erfgoedwaarden in te zetten in de aanpak van maatschappelijke opgaven en om middels erfgoed bezoekers te voorzien van een hoogwaardig en divers aanbod. Goed inspelen op deze behoeften vraagt om een integrale aanpak.

Ambitie

Komende jaren blijven we ons inzetten voor een duurzaam beheer en behoud van erfgoed. Vanuit deze basis wordt erfgoed de komende jaren in toenemende mate een katalysator en verbinder op scholen, in wijken, online en voor onze (internationale) bezoekers.

Strategie en uitvoering

Om onze ambitie te realiseren, richten we ons op:

1. Kennis: het ontsluiten en verbinden van kennis- en expertise rondom het Delftse erfgoed via een digitaal erfgoedplatform.
2. Educatie: een aanbod gericht op inclusiviteit en een leven lang leren.
3. Publieksbereik: als netwerkpartner en aanjager dragen we bij aan initiatieven en projecten in onze stad.

Digitaal erfgoedplatform

Om te voorzien in de toenemende vraag naar erfgoedkennis richten we een digitaal erfgoedplatform in, gebaseerd op de principes van Linked Open Data. We gebruiken dit platform om kennis en expertise te ontsluiten, op te halen en aan elkaar te verbinden. Hierdoor neemt de kennis rondom het Delftse erfgoed verder toe. Op het platform kunnen verschillende doelgroepen aan de slag met door hen gewenste informatie. Bij ons aanwezige datasets worden, met hulp van kennispartners en vrijwilligers, dusdanig vertaald en gepresenteerd dat ze begrijpelijk en bruikbaar zijn voor een breed publiek. Digitalisering biedt veel kansen voor co-creatie. Uiteindelijk werken we toe naar een platform waar interactie en samenwerking met inwoners en partners volledig centraal staat.

“

*Erfgoed raakt mensen
en is overal*

”

Educatie

Erfgoededucatie is één van de vormen om besef van het (gedeelde) verleden en bekendheid met het Delftse erfgoed te realiseren. Vanuit de speerpunten ‘inclusiviteit’ en ‘een leven lang leren’ verbreden we ons educatieaanbod. Naast het Kunstklik menu voor het basisonderwijs, vullen we bijvoorbeeld een educatief bronnenplatform voor het Voortgezet Onderwijs. Hiermee stellen we anderen in staat om hun eigen lesprogramma's vorm te geven.

Publieksbereik

In Delft zijn ontzettend veel mensen bezig met erfgoed. Verschillende partijen hebben de kennis en wens om hun liefde voor erfgoed uit te dragen. Denk bijvoorbeeld aan (particuliere) eigenaren van erfgoed, historische verenigingen en musea. Met deze partijen gaan we in gesprek over hoe we het Delftse

erfgoed kunnen inzetten om een breed publiek te bereiken. We bundelen onze krachten. We werken samen met organisaties als Delfia Batavorum, Delfts Peil, OPEN, de Oude en Nieuwe kerk, Museum Prinsenhof, Delft Marketing en SCMD. Onze rol daarbij is om een beperkt aantal projecten zelf op te zetten, initiatieven aan te jagen waar dat moet en te faciliteren waar het kan.

Foto: P. vd. Peppel

Achter de gevels

Achter de monumentale gevels van Delft speelde zich het leven van generaties Delftenaren af. Veel informatie over deze bewoners is te vinden in het Stadsarchief.

In samenwerking met historische vereniging Delfia Batavorum kan iedereen leren hoe je de geschiedenis van Delftse panden en haar inwoners ontrafelt. De resultaten worden gedeeld via een website, sociale media en in een vaste rubriek op Stadsradio Delft.

Producten en middelen

Doel	Aanpak en fasering	Producten/maatregelen
Ontsluiting van erfgoedkennis	In 2020 harmoniseren we drie bestaande erfgoedwebsites tot één. In 2021 bouwen we deze website uit tot een volwaardig interactief digitaal erfgoedplatform.	Digitaal erfgoedplatform
Erfgoededucatie voor iedereen	2020 benutten we om te inventariseren waar kansen liggen en aanbod te stroomlijnen. Vanaf 2021 verbreden we, het bestaande aanbod.	Gepast erfgoededucatie aanbod
Publieksbereik	In 2020 intensiveren we de relatie met partners en ontwikkelen we een eigen wegingskader om vanaf 2021 te komen tot medewerking aan ten minste drie impactvolle initiatieven per jaar.	Initiatieven en projecten

Programma 3 - Erfgoed als pijler bij gebiedsontwikkeling

Aanleiding

Gebiedsontwikkeling is een instrument om bestuurlijke en sectorale grenzen te overstijgen. Verschillende partijen werken samen om de opgave voor een gebied te verkennen, plannen te maken en deze concreet ten uitvoer te brengen. Door dossiers te koppelen en belangen te synchroniseren, worden doelen op het gebied van bijvoorbeeld economie, leefmilieu en infrastructuur bijeengebracht. Hierdoor worden de beste keuzes voor een gebied gemaakt.

Erfgoed is een belangrijke pijler bij de ontwikkeling van onze stad. Het verbindt het verleden, heden, en de toekomst. Het geeft een plek zijn identiteit en maakt deze daardoor aantrekkelijk voor bewoners en bezoekers. Op dit moment werken we in Delft vooral aan het behoud van erfgoed. Er wordt slechts incidenteel nagedacht over hoe de kracht van dat erfgoed ingezet kan worden om een ontwikkeling te versterken. Doordat erfgoed nog niet volwaardig als factor wordt betrokken bij gebiedsontwikkeling, blijven er kansen liggen. De ervaring leert dat op plekken waar erfgoed wel als factor werd betrokken, de kans op een vlot proces en succesvolle transformatie groot is.

Ambitie

In een historische stad als Delft is erfgoed een integraal onderdeel van gebiedsontwikkeling. Ons streven is dat erfgoed bij het denken over de toekomst van een plek, vanaf de start, op twee manieren wordt meegenomen. Ten eerste is het behoud van specifieke en voor die plek relevante cultuurhistorische

waarden, een duidelijke randvoorwaarde bij toekomstige ontwikkelingen. Ten tweede is erfgoed een inspiratiebron die richting geeft aan en draagvlak creëert voor de doorontwikkeling van een plek. Op deze manier bieden we ontwikkelaars zowel een helder kader als waardevolle inspiratie.

Strategie en uitvoering

Om onze ambitie te realiseren, stellen we gebiedsvisies op waarin we inzichtelijk maken welke cultuurhistorische waarden op een plek leidend zijn. We baseren deze visies op een analyse van het erfgoed dat verband houdt met een bepaalde locatie. Om in beeld te krijgen wat voor de betrokken partijen (bedrijven, burgers, overheden) van belang is, gaan we met hen in gesprek. Vanuit deze gecombineerde aanpak, maken we inzichtelijk welke kwaliteiten in een bepaald gebied belangrijk zijn en welke kansen er liggen om erfgoed in te zetten als een element dat waarde vermeerderd.

We zetten in eerste instantie in op actuele ontwikkellocaties, zoals Schieoevers Noord en gebieden waar sprake is van een wijkversterkingsopgave, zoals de Buitenhof en Tanthof. We stellen ook visies op voor gebieden die een bijzondere cultuurhistorische waarde vertegenwoordigen, maar niet als zodanig zijn beschermd, zoals de Rotterdamseweg en de lijn Binnen- en Buitenwatersloot.

“

Erfgoed geeft een plek zijn identiteit en maakt deze daardoor aantrekkelijk voor bewoners en bezoekers

”

De Delftse Spoorzone

Bij de herinrichting van de Spoorzone kwamen alle erfgoeddisciplines samen. Het project bracht niet alleen grote uitdagingen met zich mee, maar bood ook kansen. De schat aan informatie die tevoorschijn kwam bij archeologisch onderzoek inspireerde verschillende initiatieven, zoals een tentoonstelling en een onderwijsprogramma. De speciale maatregelen die werden genomen om monumenten in stand te houden, zoals het tijdelijk verplaatsen van de Bagijnnetoren, maakte het mogelijk deze eeuwenoude gebiedskenmerken in stand te houden. De nieuwe openbare ruimte werd ingericht met inspiratie uit het verleden, zoals te zien is bij het terugbrengen van het Bolwerk. Alle informatie over deze grootste ruimtelijke ontwikkeling die ooit plaatsvond in onze stad, wordt bewaard en toegankelijk gemaakt door het Stadsarchief.

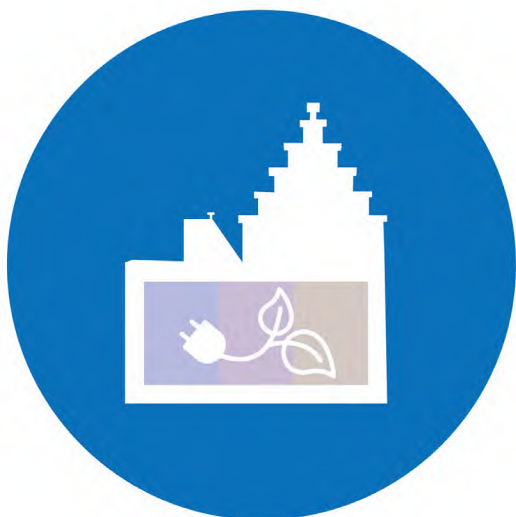
Producten en middelen

Doel	Aanpak en fasering	Producten/maatregelen
Erfgoed als randvoorwaarde voor gebiedsontwikkeling	In 2020 ligt er een eerste gebiedsvisie, voor transformatiegebied Schieoevers. Daarnaast stellen we in 2020 en 2021 minimaal drie andere gebiedsvisies samen. Hiermee zorgen we dat erfgoed voortaan als volwaardig partner aan tafel zit bij gebiedsontwikkeling.	Cultuurhistorische gebiedsvisie

4

Programma 4 - Monumenten duurzaam ontwikkeld

Aanleiding

Het monumentale karakter van Delft maakt onze stad aantrekkelijk voor bewoners, bezoekers en bedrijven. De verduurzaming van onze leefomgeving is ook voor erfgoed een actueel en uitdagend thema. De grote hoeveelheid cultuurhistorische gebouwen, de aanwezigheid van de TU Delft, veel creatieve architectenbureaus en de bereidheid van eigenaren om te investeren in hun vastgoed, maakt Delft dé plek om historie, innovatie en technologie te combineren. Er ligt een kans om de verschillende partijen, die momenteel kennis ontwikkelen met betrekking tot duurzaamheid en monumenten, met elkaar te verbinden.

Monumenten zijn het toonbeeld van duurzaamheid: elementen die vaak al een lange gebruiksduur kennen en we voor de toekomst willen behouden. Om dat te bereiken moeten ze voortdurend worden aangepast aan de eisen van de tijd. De Rijksoverheid heeft tot doel om ten aanzien van monumenten in 2040 te komen tot een gemiddelde CO₂-reductie van 60%.

Nederland heeft ook de doelstelling om in 2050 een volledig circulaire economie te hebben. In dat kader zetten we binnen Delft onder meer in op het zo lang en hoogwaardig mogelijk gebruiken van bestaande gebouwen (en bouwcomponenten) door middel van renovatie en restauratie¹.

¹ Zoals momenteel wordt uitgewerkt in de visie *Op weg naar een circulaire economie in Delft*

Voor ons gaat duurzaamheid dus verder dan energiebesparing. Het omvat ook het stimuleren van een circulaire (bouw) economie en hergebruik. Het behoud van monumenten is goed voor het tegengaan van bouwafval en restauratie voorkomt verspilling van materiaal dat al in gebruik is. Monumenten zijn daardoor hét voorbeeld van een duurzame omgang met grondstoffen en bestaande gebouwen.

In Delft zijn er steeds meer eigenaren die willen investeren in het toekomstbestendig maken van hun monument. Momenteel is nog veel onduidelijk over wat wenselijk en haalbaar is. Het isoleren van een historisch gebouw is bijvoorbeeld niet hetzelfde als het verduurzamen van een modern pand. Traditionele materialen zoals hout, kalk en natuursteen hebben immers andere materiaaleigenschappen dan moderne bouwmaterialen als beton en cement.

Het vinden van maatregelen die passend zijn, is een complex proces waarbij innovatie en ambachtelijk herstel hand in hand gaan. Dit vraagt veel inhoudelijke kennis en maatwerk, zowel op gebouw- als op gebiedsniveau. De benodigde kennis is nog volop in ontwikkeling en daardoor nog niet beschikbaar in de markt.

“

*Delft is dé plek om historie,
innovatie en technologie
te combineren*

”

Ambitie

Onze ambitie is om onze monumentale stad een duurzame toekomst te geven. De komende 10 jaar bouwen we, samen met monumenteneigenaren, (kennis)partners en marktpartijen, expertise op rondom het verduurzamen van monumenten. Door de opzet van onder meer een living lab, verzamelen we kennis en expertise. Ons streven is deze kennis gratis beschikbaar te maken voor (nieuwe) initiatiefnemers en verankerd raakt in gemeentelijk beleidsregels. Zo kan deze expertise direct worden toegepast in en voor de stad. Hiermee creëren we voor eigenaren en marktpartijen de voedingsbodem

die hen in staat stelt deze opgave verder op te pakken.

Strategie en uitvoering

Om onze ambitie te verwezenlijken, kijken we verder dan het individuele gebouw. We faciliteren oplossingen waarbij maatwerk en collectiviteit worden gecombineerd. Zo kunnen ook panden die in juridische zin geen monument zijn, maar qua gebouweigenschappen en uitstraling wel vergelijkbaar, hiervan meeprofiteren. Tegelijkertijd voorkomen we dat individuele oplossingen leiden tot een verrommeling van het stadsgezicht en de aantasting van waardevolle gebieden.

Om te laten zien wat mogelijk is, delen we goede voorbeelden en werken we mee aan pilotprojecten. We richten ons op

projecten waarin kennis wordt verzameld, waaraan zoveel mogelijk eigenaren van gebouwd erfgoed iets hebben. Door dergelijke projecten in de schijnwerpers te zetten en een voorbeeldfunctie te geven, stimuleren we navolging. Voor ons eigen monumentale vastgoed bekijken we hoe het nemen van duurzaamheidsmaatregelen kunnen aansluiten bij natuurlijke momenten van onderhoud en restauratie.

We richten ons op:

1. Kennis: we stimuleren het opbouwen van (toegepaste) kennis rondom de verduurzaming van monumenten.
2. Informatie en advisering: we maken informatie toegankelijk voor eigenaren en de markt en adviseren hen over deze materie.

Agnetapark

Eind 19e eeuw was het Agnetapark een van de meest innovatieve woningbouwconcepten van zijn tijd. Het werd gebouwd voor werknemers van de Nederlandse Gist- & Spiritusfabriek en vertegenwoordigt een uitzonderlijke cultuurhistorische waarde. In 2011 werd het complex dan ook door het rijk aangewezen als een beschermd stadsgezicht. Het Agnetapark staat nu voor een nieuwe opgave: het verduurzamen van deze unieke woonomgeving. Delft is niet alleen de stad van historie, maar ook van innovatie en techniek. Deze elementen kunnen perfect samenkomen bij een gebiedsgerichte aanpak voor de verduurzaming van het Agnetapark.

² Dit vormt ook één van de uitgangspunten in de *Routekaart verduurzaming gemeentelijk vastgoed*, die op dit moment wordt opgesteld.

Producten en middelen

Doel	Aanpak en fasering	Producten/maatregelen
Opbouwen van (toegepaste) kennis rondom verduurzaming van monumenten	Via expertmeetings in 2020 brengen we landelijke, regionale en lokale partijen samen die zich bezighouden met kennisopbouw rondom duurzaamheid en monumenten. Gezamenlijk stellen we in 2021 een kennisagenda op en werken we aan en met vitale coalities, livings labs, etc.	Gezamenlijke kennisagenda, coalities, living labs
Toegankelijk maken van kennis voor eigenaren en de markt en advisering over dit thema	Via het gemeentelijk energieloket, dat gelinkt is aan ons nieuwe, digitale erfgoedplatform, maken we vanaf 2021 alle actuele informatie beschikbaar rondom de mogelijkheden om monumenten te verduurzamen. Via dit loket kunnen ook specifieke vragen worden gesteld aan onze adviseurs.	Ontsluiten van actuele kennis via gemeentelijk energieloket, gelinkt aan digitaal erfgoedplatform

Middelen

Inleiding

De programmabegroting erfgoed is (van oudsher) gebaseerd op de uitvoering van wettelijke taken. Sinds 1 januari 2019 bestaat de afdeling Erfgoed uit de onderdelen: monumenten, archeologie, archief, publieksbereik en vrijwilligers (zie tabel 1). Doordat de stad volop in ontwikkeling is, nemen onze wettelijke taken op het gebied van erfgoed de afgelopen jaren toe. Daarnaast zien we dat de betekenis die de samenleving hecht aan erfgoed verandert. We willen dan ook, in samenwerking met anderen, de verbindende waarde van het erfgoed beter benutten en zo bijdragen aan allerlei maatschappelijke opgaven.

Om dit te kunnen doen is een financiële impuls nodig (zie tabel 2). De benodigde middelen om, binnen Programma 1, te werken aan het op orde brengen van de basis vormen onderdeel van de Kaderbrief 2020 en bijbehorende Programmabegroting 2021 – 2024.

Voor het realiseren van de programma's 2, 3 en 4 zoeken we in eerste instantie naar financiële dekking in bestaande budgetten. Ook gaan we, samen met onze partners, actief op zoek naar additionele, externe financiering.

Jaarlijks bespreken we met het college van Burgemeester & Wethouders de inhoudelijke voortgang op alle programmaonderdelen. Op dat moment vindt inhoudelijke bijsturing plaats en wordt gezien of incidenteel geld beschikbaar is voor projecten op het gebied van erfgoed. Driejaarlijks beziet het college of er mogelijkheden zijn tot structurele additionele financiering.

In 2023 evalueren we, aan de hand van een separate voortgangsrapportage, het beleid als geheel. Deze rapportage wordt ter informatie aan de gemeenteraad voorgelegd.

Tabel 1

Huidige programmabegroting Erfgoed	2020
Vaste formatie (inclusief opleiding, representatie, vrijwilligersbeleid)	€ 2.408.335
Flexibele schil (inhuur, uitzendkrachten)	€ 97.407
Huisvesting archief	€ 152.645
Huisvesting archeologie en monumenten	€ 136.077
Archief wettelijke taken (inclusief leges, depotbeheer, projecten, incidentele middelen, digitalisering Werkse)	€ 381.041
Archeologie wettelijke taken (inclusief leges, depotbeheer, projecten)	€ 55.093
Monumenten wettelijke taken (inclusief leges, projecten, rente/afschrijving)	€ 131.623
Publieksbereik (inclusief communicatie en projecten)	€ 48.896
Baten*	€ -584.124
Totaal	€ 2.826.993

* Baten zijn voor circa €510.000 afkomstig uit regionale inkomsten

Tabel 2

Intensivering programmabegroting Erfgoed					
Programma 1 - De Delftse collectie: basis op orde					
Toelichting producten / maatregelen	2020	2021	2022	2023	2024 e.v.
Collectiebeheersysteem archief , monumenten en archeologie (afschrijftermijn 5 jaar)	€ 45.000	€155.000	€ 45.000	€ 45.000	€ 45.000
E-depot	€ 25.000	€50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
Cultuurhistorische waardenkaart	€ 90.000	€0	€0	€0	€0
Uitvoeren wettelijke taak monumenten	€40.000	€ 80.000	€80.000	€ 80.000	€80.000
Totaal	€200.000	€285.000	€175.000	€175.000	€175.000

¹ Er doet zich een kans voor om via een incidentele investering in 2021 aan te sluiten bij het collectiebeheersysteem monumenten van het Rijksvastgoedbedrijf. Voor collectiebeheersysteem archief geldt dat een externe projectleider ingehuurd moet worden voor de digitale omzetting.

Programma 2 - Delfts erfgoed van en voor iedereen					
Toelichting producten / maatregelen	2020	2021	2022	2023	2024 e.v.
Digitaal Erfgoedplatform		X	X	X ²	X
Erfgoededucatie		X	X	X	X
Projecten ³	X	X	X	X	X

² In 2020/2021 harmoniseren we 3 bestaande (erfgoed)websites tot 1 digitaal erfgoedplatform. In 2023 bouwen we dit platform verder uit door het toevoegen van crowdsourcing.

³ Projecten financieren we vooralsnog uit de lopende programmabegroting erfgoed. Voor toekomstige projecten maken we steeds opnieuw een afweging in combinatie met additionele financiering.

Programma 3 - Erfgoed als pijler bij gebiedsontwikkeling					
Toelichting producten / maatregelen	2020	2021	2022	2023	2024 e.v.
Cultuurhistorische gebiedsvisies		X	X	X	X

Programma 4 - Monumenten duurzaam ontwikkeld					
Toelichting producten / maatregelen	2020	2021	2022	2023	2024 e.v.
Gezamenlijke kennisagenda, coalities, living labs		X	X	X	X
Ontsluiten actuele kennis via gemeentelijk energieloket/ digitaal erfgoedplatform		X	X	X	X

A photograph of a large crowd of people gathered in front of a historic building. The building features a large arched entrance and is adorned with numerous coats of arms above the doorway. The crowd consists of people of various ages, some taking photos. The image has a blue tint. The text 'Bijlage I' is overlaid in the center.

Bijlage I

Participatie Erfgoednota 2019

Samenvattende rapportage

Colofon

Dit is een uitgave van
Gemeente Delft
Afdeling Erfgoed
Postbus 78, 2600 ME Delft
Telefoon 14015
Internet www.delft.nl
Email: onserfgoed@delft.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	2
2	Participatie	3
2.1	Activiteiten Erfgoed	3
2.2	Onderzoek Omgevingsvisie	3
2.3	Partijen & Partners	4
3	Wat ziet U als Erfgoed?	8
3.1	Foto Inzendingen & Moodboard	8
3.2	Waar denkt u aan als het gaat om erfgoed?	9
4	Statistieken Enquête	10
4.1	Hoe wilt u geïnformeerd worden?	12
5	Monumenteneigenaren	13
6	Conclusie en Vervolg	18
6.1	Conclusie	18
6.2	Vervolg	18

I Inleiding

De gemeente Delft bereidt een nieuwe Erfgoednota voor. In deze nota wordt beschreven hoe we als gemeente de komende 10 jaar het erfgoed dat aanwezig is in Delft willen beschermen en behouden. Daarnaast laten we zien hoe we het erfgoed gaan inzetten om te bouwen aan een hoogwaardige leefomgeving en sterke samenleving.

De rol van de gemeente verandert continue in de samenleving. De participatiesamenleving maakt burgers mondiger en vraagt om inspraak in het politieke besluitvormingsproces. Ook bij deze nota is de stad gevraagd om input. Er is op verschillende wijze informatie opgehaald uit de stad:

- Activiteiten georganiseerd bij erfgoed
- Onderzoek Omgevingsvisie

De activiteiten georganiseerd door erfgoed worden in paragraaf 2.1 verder toegelicht. In paragraaf 2.2. wordt ingegaan op het onderzoek in het kader van de omgevingsvisie.

2 Participatie

2.1 Activiteiten Erfgoed

Vanuit erfgoed zijn er verschillende contactmogelijkheden gecreëerd om input uit de stad te krijgen. De uitvraag liep van eind april tot eind juni 2019. Onderstaande activiteiten maakten deel uit van het participatietraject.

- Stads brede enquête (mei t/m juli)
- Gesprekken met experts / partners (mei t/m juli)
- Monumenteneigenaren enquête (juli)
- Dag van de stad 18 mei 'Ons Erfgoed'. Voorafgaand aan de dag is er een online oproep gedaan om eigen erfgoed te delen. De inzendingen zijn deze dag tentoongesteld.
- Vrijwilligersavond 27 mei. Op deze avond hebben vrijwilligers de mogelijkheid gehad de enquête in te vullen.

Om het project zo goed mogelijk onder de aandacht te brengen en daarmee een zo breed mogelijk publiek de mogelijkheid te geven tot het leveren van input is er via verschillende media aandacht besteed aan de erfgoednota. Er is een webpagina gelanceerd met een emailadres waar input op geleverd kon worden en waar de stadsbrede- en monumenteneigenaren enquête te vinden was. Het project is via verschillende sociale media kanalen (facebook, Instagram) belicht. Daarnaast heeft de lokale pers (Indebuurt, AD Delft en Delft op Zondag) er enkele artikel(s) aan gewijd. Tot slot zijn de monumenteneigenaren per brief aangeschreven met het verzoek om input te leveren via de enquête. Deze actieve uitvraag heeft gezorgd voor tientallen gesprekken met partners en 601 ingevulde enquête.

2.2 Onderzoek Omgevingsvisie

Voor de Omgevingsvisie is in 2018 onder de bewoners van Delft een onderzoek uitgevoerd naar de beleving van en wensen ten aanzien van hun leefomgeving. De bevindingen van dit onderzoek worden, voor zover relevant, meegenomen bij het opstellen van de erfgoednota.

Trots op de historie

Uit het onderzoek blijkt dat de bewoners van Delft trots zijn op hun stad. De rijke historie van Delft is de trots en basis van de stad. Historie maakt Delft uniek, authentiek en geeft de stad een ziel. We moeten de Delftse historie koesteren, behouden en benadrukken. Niet alleen voor de bezoekers, maar ook voor de bewoners van Delft.

Historische gebouwen

De historische gebouwen en andere uitingen in de stad worden mooi gevonden en vertegenwoordigen een esthetische waarde, die een positieve sfeer brengt. Delft is prettig om doorheen te wandelen; het is er knus en sfeervol. Historie zou in het Delft van de toekomst een nog grotere rol moeten spelen. Het behoud en onderhoud van historische gebouwen en plekken in de stad wordt hoog gewaardeerd. Het verdwijnen van monumenten of aantasting van het stadsbeeld zou een enorm verlies van waarde betekenen; men moet er alles aan doen de eigenheid van de stad te bewaren. Het uiterlijk van monumenten moet gewaarborgd blijven, ook als renovatie, verduurzaming en/of herbestemming noodzakelijk zijn.

Openbare ruimte

Men hecht veel waarde aan kwalitatief hoogwaardige openbare ruimte. Groen en in iets mindere mate water zijn voor de bewoners van Delft een absoluut vereiste in de leefomgeving. Het karakter van de stad wordt getypeerd door de combinatie tussen historie en innovatie. De gebouwde omgeving en inrichting van de openbare ruimte, moeten die identiteit benadrukken. Onder meer door de geschiedenis van de stad een plek te geven.

De elementen groen, water, openbare ruimte en historie worden door de inwoners geduid als kader waarbinnen de gemeente aan de slag kan met verschillende sociale, economische en maatschappelijke opgaven. Deze elementen zouden elkaar onderling kunnen versterken.

Toerisme

Delft moet hoog genoteerd staan op de wensenlijst van alle toeristen die Nederland bezoeken. Ze komen naar Delft voor de rijke historie en aardewerktraditie en blijven langer dan een dagje. Delft moet investeren in voorzieningen, attracties en de kwaliteit van de openbare ruimte om toeristen langer te binden aan Delft. De historische binnenstad heeft een hoge toeristische waarde, zorgt voor inkomsten en is daarmee dus van groot belang.

Educatie

Men ziet ook een hoge educatieve of verhalende waarde in de historie van Delft. Het Delftse erfgoed laat zien hoe de stad is ontstaan en vormt het collectieve geheugen. Historisch besef is belangrijk om zowel volwassenen als kinderen bewust te maken van de lessen uit het verleden en het aanwezige cultuurhistorisch erfgoed. De historische waarden in de stad zouden meer benadrukt mogen worden, bijvoorbeeld door het organiseren van evenementen.

Verbinding

Cultuurhistorie en erfgoed kunnen gebruikt worden om meer interesse voor de eigen buurt te stimuleren. Historie zou niet alleen iets leuks moeten zijn voor toeristen in de binnenstad. Er zou meer verbinding moeten worden gezocht met bewoners, bijvoorbeeld door hen mee te nemen in het verhaal van de ontwikkeling van hun eigen buurt door de tijd heen.

Participatie

Uit het onderzoek blijkt een grote bereidheid van inwoners om mee te denken over hun buurt of de stad als geheel. Men wil graag betrokken worden bij veranderingen en meehelpen aan het verbeteren van de woonomgeving. Bewoners hebben graag inspraak bij ingrijpende wijzigingen aan gebouwen met cultuurhistorische waarde.

2.3 Partijen & Partners

Er is een brede groep (externe) personen/instellingen benaderd om van gedachten te wisselen met betrekking tot het nieuwe erfgoedbeleid van de gemeente Delft. Een aantal van de benaderde partijen heeft aangegeven hier geen behoefte aan te hebben. Een andere groep heeft aangegeven het lastig te vinden een open gesprek aan te gaan en liever te reageren op een concept-stuk. Met drie partijen zijn we op basis van een presentatie/uitgebreide introductie van gedachten gaan wisselen. Met zeven partijen is een open gesprek gevoerd zonder doelbewust te sturen op een bepaald onderwerp. Twee partijen hebben per email aandachtspunten aangeleverd.

Het betreft de volgende partijen:

- Historische vereniging Delfia Batavorum

- Commissie Behoud Stadschoon
- Protestantse Gemeente Delft
- Stichting Kerkelijk Erfgoed Delft
- Adviescommissie Omgevingskwaliteit
- Bewoners- en belangenverenigingen
- Vrijwilligersorganisaties
 - Oudheidkundige Werkgemeenschap Delft
 - Kleurenlab Delft
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
- Docomomo Nederland
- Het Cuypersgenootschap
- Netwerk Strategische Monumentenzaken
- TUDelft Heritage & Technology
- Delft marketing
- Stichting Centrum Management Delft
- Heemschut
- Hendrik de Keyser

Figuur 1. Bouwstenen voor partners

De bouwstenen die in figuur 1 worden weergegeven, zijn de belangrijkste waarden die partners ons mee willen geven. Deze vormen in hun ogen dan ook de basis voor het nieuwe beleid:

- Het denken over erfgoed verandert. Het gaat niet meer over één mooi gebouw of één archeologische vindplaats; er wordt steeds meer gekeken naar de totale context. Daarom is het belangrijk om een heldere visie op erfgoed te formuleren.
- Het behoud van waardevolle gebouwen, kunst, gebieden en structuren verdient blijvend aandacht. Monumenten blijven relevant, maar er is ook aandacht voor jongere (bouw)kunst en de TU campus. Ook betere en meer integrale bescherming van water, groen, landschap en openbare ruimte met karakter is belangrijk.
- Het verduurzamen van monumenten is belangrijk. Kwalitatief hoogwaardig verduurzamen van monumenten is daarbij belangrijker dan het tempo waarop maatregelen getroffen worden.

- Bouwhistorisch onderzoek verdient meer aandacht. Partners zien een bouwhistorische onderzoeksagenda als een waardevol instrument dat meer richting kan geven aan dergelijk onderzoek.
- Als het gaat om religieus erfgoed is de wens om voor vrijgekomen kerkelijke gebouwen een andere functie te vinden. Ook voor kerkelijke gebouwen die nog in gebruik zijn bestaat de wens te kijken naar mogelijkheden voor breder functioneel gebruik. Dit kan zijn in een sociale of maatschappelijke rol.
- Het is van belang dat erfgoed beleefbaar is. Dit kan worden bereikt door het inzetten van verhalen. Ook investeren in het aanzicht van de binnenstad draagt hier aan bij, maar het mag geen pretpark worden.
- Het delen van informatie met betrekking tot het Delftse erfgoed is zeer belangrijk. Zo weet men wat er is, waar men rekening mee moet houden en kan het worden gebruikt als inspiratie. De partners zien graag dat informatie delen concreet wordt; via toegankelijk digitaal kaartmateriaal en een lijst van *do's* en *don'ts* bij restauraties van monumenten.
- Erfgoed is een verbindende kracht, die niet zozeer over het verleden gaat, maar vooral over het heden. Het gaat om wat je wilt doorgeven aan volgende generaties. Het is van belang om mensen te betrekken bij hun erfgoed: bij de zorg ervoor en bij het aanwijzen er van. Erfgoed moet aan de basis staan van hoe men naar een bepaald gebied (en de mogelijkheden daarbinnen) kijkt.

3 Wat ziet U als Erfgoed?

3.1 Foto Inzendingen & Moodboard

Voor de verschillende georganiseerde activiteiten zijn de bewoners van Delft via (sociale) media gevraagd wat erfgoed voor hen betekent. Een brede vraag, met uiteenlopende en interessante antwoorden. De inzendingen zijn tentoongesteld tijdens de dag van de stad op 18 mei 2019. Bezoekers van deze evenementen hadden de mogelijkheid om een *moodboard* te maken, door verschillende plekken, gebouwen of elementen uit en in Delft op de kaart te plakken. Hiermee lieten ze hun waardering van het erfgoed zien en is een beeld verkregen van wat de inwoner van Delft als erfgoed ziet. Zo bleek niet alleen het aanzicht van de historische binnenstad erg belangrijk. Ook iconische gebouwen van de TU en het DSM-terrein zijn belangrijke herkenningspunten voor Delftenaren.

Figuur 2. Opbrengsten dag van de stad

3.2 Waar denkt u aan als het gaat om erfgoed?

Ook in de stads brede- en monumenteneigenaren enquête is gevraagd naar wat met ziet als erfgoed. Hieruit kwamen uiteenlopende antwoorden die vervolgens geanalyseerd zijn door middel van een woordwolk. In de onderstaande figuur zijn de kenmerkende woorden weergegeven. Hoe vaker het woord is genoemd, hoe groter het woord in de wolk.

Figuur 3. Woordwolk Erfgoed Delft

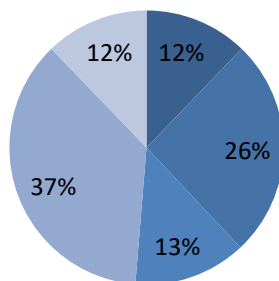

4 Statistieken Enquête

In totaal hebben 601 respondenten de enquête ingevuld. Van dit totaal zijn 136 respondenten eigenaar van een rijksmonument en 215 respondenten eigenaar van een gemeentelijk monument. De rest van de respondenten zijn betrokken inwoners van de stad. In dit hoofdstuk worden de antwoorden getoond van vragen die aan alle respondenten zijn gesteld.

Delft moet zich vooral richten op beschermen en behouden van het erfgoed in de binnenstad en in mindere mate bij andere wijken

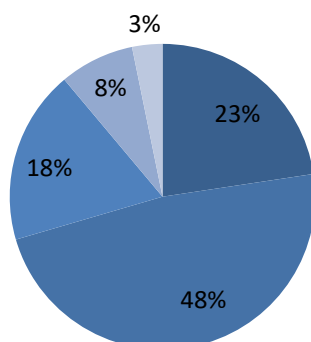
■ helemaal eens ■ mee eens ■ neutraal ■ oneens ■ helemaal oneens

De antwoorden laten een gepolariseerd beeld zien. Bijna de helft van de respondenten is het (helemaal) 'oneens' (49%) met de stelling. Tegelijkertijd is meer dan een derde het (helemaal) eens met de stelling (38%). Men wil vooral niet dat met de focus op de binnenstad, de aandacht naar de overige wijken verloren gaat.

Het Delftse erfgoed moet ook buiten de binnenstad kunnen worden beleefd

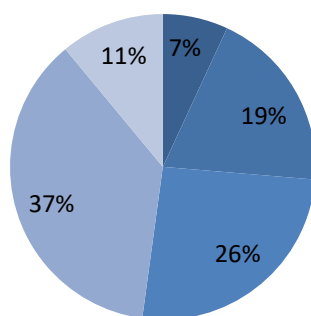
■ helemaal eens ■ mee eens ■ neutraal ■ oneens ■ helemaal oneens

Er wordt overwegend positief gereageerd op deze stelling. In totaal geeft 71% van de respondenten aan het er (helemaal) mee eens te zijn dat het Delftse erfgoed ook buiten de binnenstad moet kunnen worden beleefd: slechts 11% geeft aan het hier (helemaal) niet mee eens te zijn.

Het is niet erg als gebouwen die na 1970 zijn gebouwd niet worden beschermd tegen sloop of ingrijpende aanpassingen

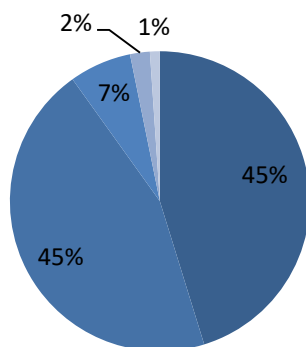
■ helemaal eens ■ mee eens ■ neutraal ■ oneens ■ helemaal oneens

Iets minder dan de helft van de respondenten (48%) is het (helemaal) oneens met de stelling. Het aantal respondenten dat neutraal staat in deze stelling (26%) is gelijk aan het aantal respondenten dat de stelling onderschrijft. In de open antwoorden van de enquête geven verschillende respondenten aan dat gebouwen van na 1970 kritisch bekeken moeten worden. Niet alle gebouwen vallen volgens hen automatisch onder erfgoed.

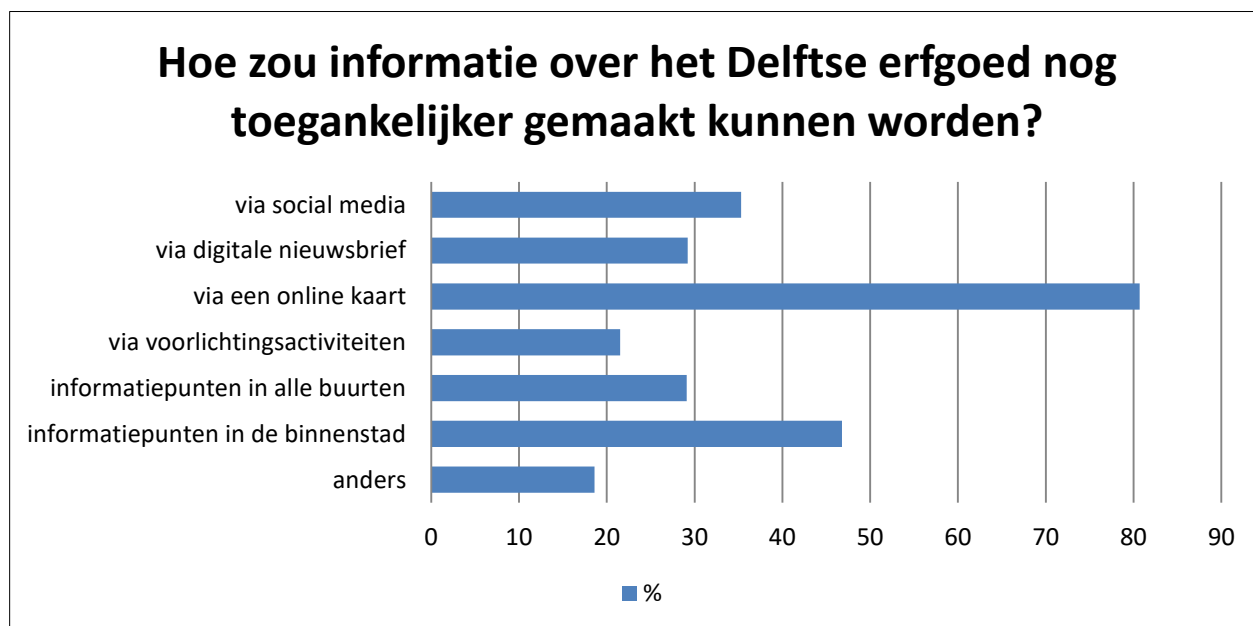
Informatie over het Delftse erfgoed moet voor iedereen toegankelijk zijn

■ helemaal eens ■ mee eens ■ neutraal ■ oneens ■ helemaal oneens

Een eenduidig antwoord. 90% van de respondenten geeft aan het (helemaal) eens te zijn met deze stelling. Slechts 3% van de respondenten geeft aan het hier niet mee eens te zijn; 7% is neutraal. Hoe iedereen men graag geïnformeerd wil worden is verschillend. Daar gaan we dieper op in het volgende hoofdstuk.

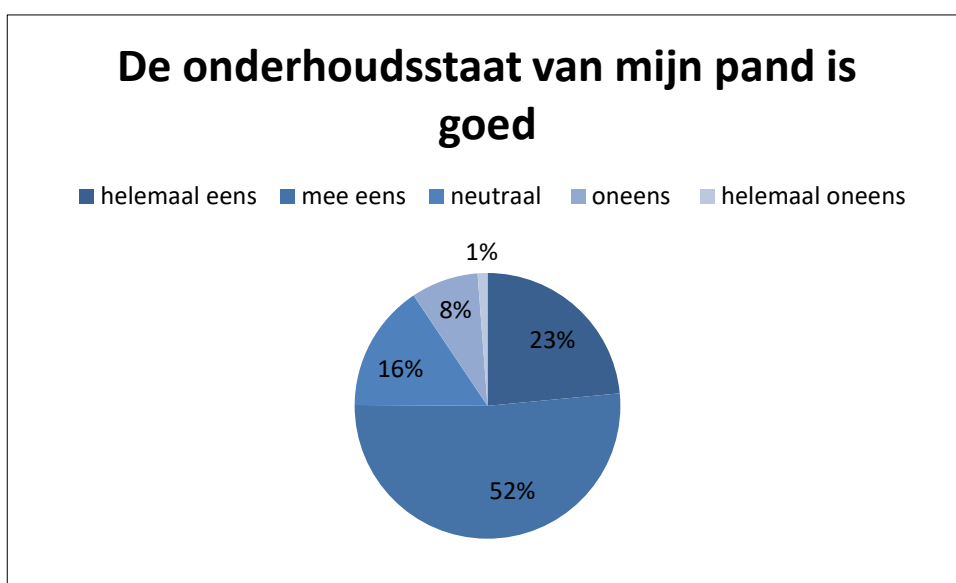
4.1 Hoe wilt u geïnformeerd worden?

Veel respondenten (80%) geven aan dat zij Delfts erfgoed graag via een online kaart toegankelijk gemaakt zien worden. Mensen dragen ook de optie aan om een dergelijke online kaart te combineren met een erfgoed wandelroute. Andere populaire manieren om het erfgoed toegankelijker te maken zijn informatiepunten in de binnenstad (47%) en social media (35%). Tenslotte komt 20% van de respondenten met aanvullende suggesties, zoals; een (vaste) rubriek in de krant, aandacht voor de Delftse archeologie en monumentale geschiedenis in een museum, het koppelen van erfgoed aan activiteiten die al georganiseerd worden of aan scholen, een goede website en informatieborden bij monumenten.

5 Monumenteneigenaren

De Delftse monumenteneigenaren zijn verzocht om aanvullende vragen in te vullen die betrekking hebben op hun eigen monument. Het doel hiervan was om inzicht te krijgen in enkele, zeer specifieke, thema's. In totaal hebben 351 monumenteneigenaren de vragen beantwoord. Daarvan zijn 136 rijksmonumenten eigenaar en 215 gemeentelijk monumenten eigenaren.

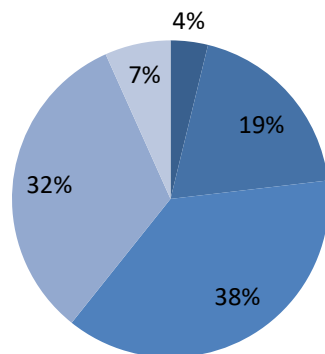
Drie kwart van de respondenten vindt dat de onderhoudsstaat van hun pand (zeer) goed is. Er zijn geen noemenswaardige verschillen tussen rijks- of gemeentelijke monumenten. Een deel (9%) van de eigenaren is (zeer) ontevreden over de onderhoudsstaat van hun pand.

Het overgrote deel van de respondenten (69%) is (globaal) bekend met de mogelijkheden voor een lening met lage rente van de gemeente.

Tevredenheid energieverbruik

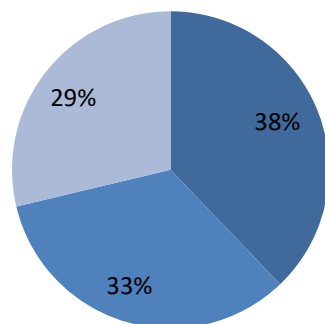
■ zeer tevreden ■ tevreden ■ neutraal ■ ontevreden ■ zeer ontevreden

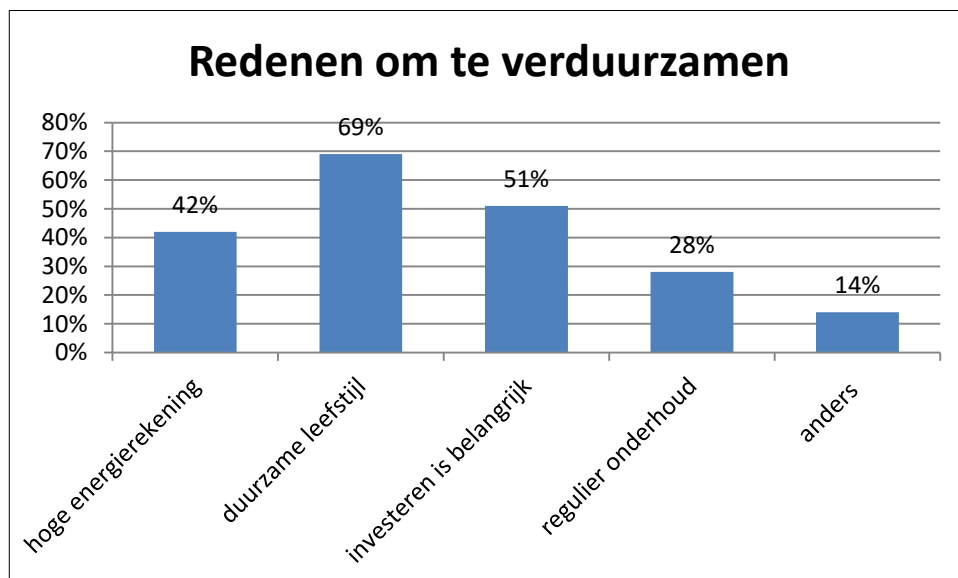
Bij de vraag of eigenaren tevreden zijn met het energiegebruik van hun pand antwoordt een groot deel neutraal. Iets meer dan een derde is ontevreden en een klein deel (7%) is zeer ontevreden over het energieverbruik van zijn of haar monument.

Plannen om te verduurzamen

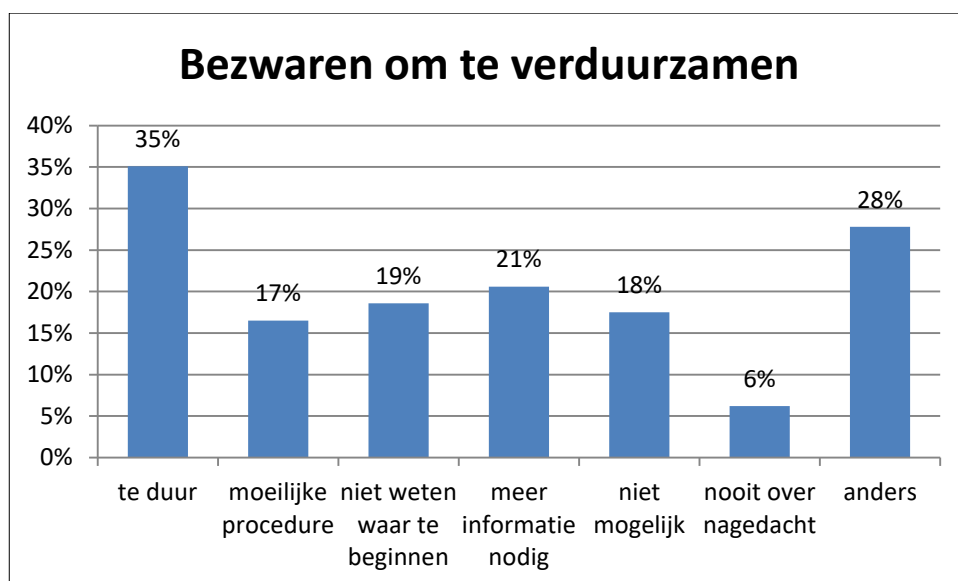
■ Ja, dat doe ik al ■ Ja ben ik van plan ■ Nee

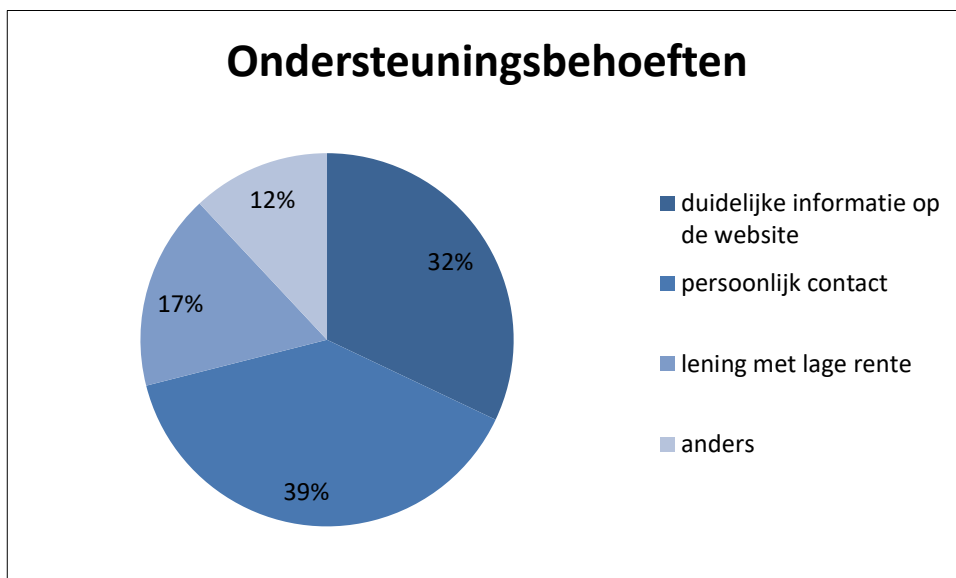
Twee derde van de respondenten is van plan om hun pand te verduurzamen of doen dit al. Een derde ziet geen nut in verduurzamen. Hieronder worden de redenen en bezwaren weergegeven.

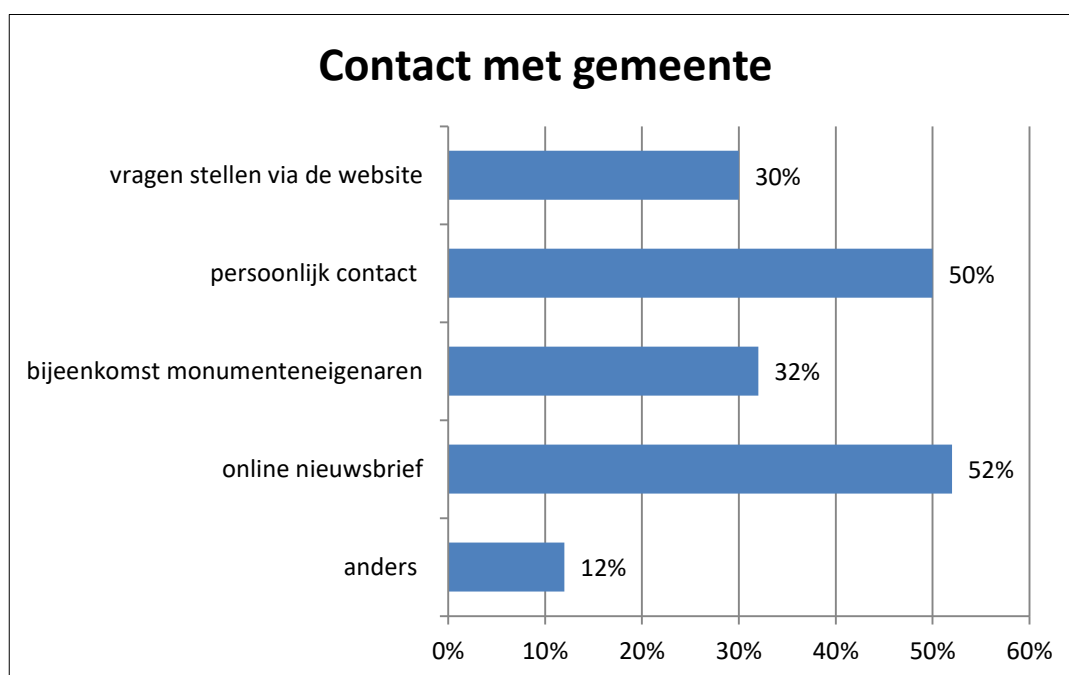
De belangrijkste redenen voor eigenaren om te verduurzamen is omdat zij een duurzame leefstijl belangrijk vinden voor de toekomst (69%). Daarnaast vinden zij investeren belangrijk (51%), maar ook om een hoge energierekening te voorkomen (42%). Een klein deel van de respondenten geeft andere redenen, zoals een verbouwing, meer leef comfort of meer klimaatcomfort. Ook wordt geluidsoverlast genoemd.

Een derde van de eigenaren wil hun pand niet verduurzamen. De redenen hiervoor zijn verdeeld. Een deel (35%) van de eigenaren vindt hun pand verduurzamen te duur, een deel (21%) geeft aan meer informatie nodig te hebben. Meer dan een kwart (28%) van de eigenaren geeft een andere reden op: enkele mensen zijn op leeftijd of het pand staat in de verkoop. Een aantal eigenaren geeft aan dat bescherming van erfgoed de verduurzaming niet in de weg zou moeten staan. Er wordt gesteld dat bij sommige panden geen zonnepanelen of dubbel glas wordt toegestaan.

In het proces van verduurzamen heeft meer dan een derde van de respondenten behoefte aan persoonlijk contact met de gemeente. Iets minder dan een derde vindt duidelijke informatie op de website het belangrijkste. Een andere ondersteuningsbehoefte die genoemd wordt is dat er meer subsidie voor erfgoedonderhoud vrijgemaakt moet worden.

Meer dan de helft van de eigenaren vindt zowel persoonlijk contact als een online nieuwsbrief goede opties voor het contact met de gemeente. Wel wordt hier aangegeven dat bijeenkomsten meer tot de verbeelding spreken en dat een combinatie een goed idee zou zijn. Enkele eigenaren geven aan dat een bijeenkomst voor monumenteneigenaren in thema's of per wijk toegevoegde waarde zou hebben. Daarnaast wil een enkele bewoner per brief ingelicht worden.

Overige opmerkingen

Signalen die genoemd zijn:

- Door enkele respondenten is aangegeven dat de gemeente alleen over het uiterlijk aan de buitenkant van het pand zou moeten beslissen en dat de binnenkant minder relevant zou moeten zijn voor monumentenbehoud.
- Enkele monumenteneigenaren zien graag dat er meer in de stijl van het monumentale Delft gebouwd wordt als het om nieuwbouw gaat. Een andere suggestie die door een eigenaar genoemd wordt is dat het fijn zou zijn als de gemeente ook flexibeler zou kunnen omgaan met eigentijdse elementen zoals kleurgebruik bij het investeren in monumenten.
- Bij het verlenen van bouwvergunningen in de buurt van monumenten geven respondenten aan dat de gemeente moet waken voor eventuele schade aan monumenten door werkzaamheden (zoals heien). Zij geven aan dat er dan treffende maatregelen moeten worden genomen zoals trilling arm werken

6 Conclusie en Vervolg

6.1 Conclusie

Uit de resultaten van de enquête blijkt dat voor de inwoners van Delft erfgoed van grote waarde is. Het belang om het erfgoed te beschermen, behouden en te delen met de volgende generaties wordt stads breed gedragen. Het onderzoek in het kader van de omgevingsvisie laat hetzelfde beeld zien.

De respondenten geven duidelijk aan dat het belangrijk is om erfgoed zowel in als buiten de binnenstad beleefbaar te maken en dat het erfgoed voor iedereen toegankelijk moet zijn. Als het gaat over toegankelijkheid is het overgrote deel van de respondenten enthousiast over een online kaart waarop erfgoed informatie geraadpleegd kan worden.

Monumenteneigenaren zijn over het algemeen tevreden over de onderhoudsstaat van hun pand en zijn veelal bekend met de lening die zij daarvoor kunnen afsluiten. De eigenaren zijn neutraal tot ontevreden in het energieverbruik van hun monument. Wat ertoe leidt dat drie kwart wil verduurzamen of dat al doet. Daarvoor hebben ze naast duidelijke informatie op de website ook persoonlijk contact met de gemeente nodig.

6.2 Vervolg

De inzichten die zijn opgedaan naar aanleiding van dit participatie-traject worden meegenomen in het opstellen van de nieuwe erfgoednota. Iedereen die aan dit proces heeft bijgedragen willen we hartelijk bedanken. Heeft u nog opmerkingen naar aanleidingen van dit rapport, mail dan naar onserfgoed@delft.nl

Tot 28 oktober is het mogelijk uw reactie in te sturen. Daarna wordt het traject afgerond en wordt er inhoudelijk verder gewerkt aan de nota. Mocht u uw (specifieke) vragen al hebben ingediend, ons team is bezig deze te behandelen.

Aan dit rapport worden geen rechten ontleend.

Bijlage 2

Wettelijke taken

Op basis van landelijke wetgeving heeft de gemeente Delft verschillende taken op het gebied van erfgoed. Erfgoed is een veelomvattend begrip en bij de uitvoering van onze zorgplicht moeten we voldoen aan diverse wettelijke eisen. Een en ander vraagt dus om een grote diversiteit aan werkwijzen, instrumenten, middelen, kennis en vormen van samenwerking.

Archeologie

Inleiding

In 2007 leidde de implementatie van de Wet op de Archeologische Monumentenzorg tot een aanpassing in de Monumentenwet 1988. Sinds die tijd wordt archeologisch erfgoed in Nederland als een volwaardig belang meegewogen bij ruimtelijke ontwikkelingen. De gemeente Delft liep hierop vooruit door al in 1991 een gemeentelijk archeoloog in dienst te nemen en archeologiebeleid vast te stellen. Toen het taakveld vanaf 2007 wettelijk werd, was onze stad dan ook al een stevig fundament aanwezig voor het uitbouwen van deze zorgplicht.

Basisinstrumenten: bestemmingsplan en omgevingsvergunning

De belangrijkste basisinstrumenten die we inzetten bij de archeologische monumentenzorg, zijn het bestemmingsplan en de omgevingsvergunning. In 2016 is de Monumentenwet deels vervangen door de Erfgoedwet. Niet alle oude bepalingen zijn overgenomen in deze nieuwe wet, omdat een aantal daarvan onderdeel zal worden van de Omgevingswet. Tot deze wet is geïmplementeerd blijft een aantal bepalingen uit de Monumentenwet van kracht.

Dit geldt onder andere voor de regel dat de gemeenteraad bij het vaststellen van een bestemmingsplan (vanaf 2022: het omgevingsplan) rekening moet houden met archeologische resten die zich (mogelijk) in de grond bevinden. Op basis daarvan kan verplicht worden gesteld dat bepaalde activiteiten alleen mogen worden uitgevoerd met een omgevingsvergunning. Hieraan kunnen voorschriften worden verbonden in het kader van archeologische monumentenzorg. Zo kan bijvoorbeeld worden vereist dat voorafgaand aan het uitgraven van een parkeergarage een opgraving moet plaatsvinden. Als gemeente treden we handhavend op, wanneer archeologische resten in de bodem worden verstoord zonder de benodigde vergunning.

Als vergunningverlenende instantie moeten we voldoen aan de kwaliteitscriteria Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving. Dit betekent dat we voldoende deskundigheid op het gebied

van archeologische monumentenzorg in huis moeten hebben om vergunningen te mogen verlenen die daar betrekking op hebben.

Onderzoek

Het uitvoeren van onderzoek is nodig voor het opstellen, actueel houden en correct gebruiken van beleidsinstrumenten. Door het uitvoeren van onderzoek wordt waardevolle kennis opgedaan en informatie toegankelijk gemaakt. Dit is cruciaal om onze basisinstrumenten aan te scherpen. De kwaliteit van archeologisch onderzoek neemt hierdoor toe, omdat nieuwe kennis wordt ingezet om betere eisen te stellen. Er ontstaat een zichzelf versterkende beweging, waarbij onderzoek leidt tot betere beleidsinstrumenten, die weer leiden tot beter onderzoek, etc.

Om de archeologische verwachting van een gebied te duiden wordt bronnenonderzoek en, indien nodig, aanvullend veldonderzoek verricht. Dergelijke inventarisaties vormen een toetsingskader voor toekomstige ontwikkelingen. Het uitgangspunt daarbij is dat archeologische resten zoveel mogelijk in de bodem worden behouden. Wanneer dit niet mogelijk is, worden ze onderzocht en gedocumenteerd tijdens archeologisch onderzoek. We stellen eisen aan zulke onderzoeken en zien toe op de naleving daarvan. Zo wordt onderzoek hoogwaardig uitgevoerd en leidt het tot kenniswinst. Daarmee doet het recht aan de archeologische resten en aan de vereiste investering.

Archeologisch onderzoek kan worden uitgevoerd door verschillende marktpartijen. Door zelf ook veldonderzoek te verrichten, leveren we een belangrijke bijdrage aan de dagelijkse gang van zaken in een stad die continu in ontwikkeling is. Vanwege de gedeeltelijke onvoorspelbaarheid van archeologie, komen bij ruimtelijke ontwikkelingen soms op onverwachte momenten belangrijke vondsten aan het licht. We spelen hier op in door deze vondsten snel te documenteren. Kennis blijft hierdoor behouden, terwijl de ruimtelijke ontwikkeling niet noemenswaardig wordt vertraagd en de kosten voor alle partijen tot een minimum worden beperkt.

Beheer depot voor bodemvondsten

Wanneer tijdens archeologisch onderzoek vondsten worden gedaan, worden wij daar eigenaar van. De gemeente Delft beschikt over een, (door gedeputeerde staten) aangewezen depot. Hierin moeten vondsten worden opgeslagen op een manier die verantwoord is, vanuit een oogpunt van behoud en

toegankelijkheid. Ook de (analoge en digitale) documentatie die bij dergelijke onderzoeken hoort wordt overgedragen aan en bewaard in dit depot.

Archief

Inleiding

Het ontstaan en de groei van ons archief begon toen het dorpje Delft stadsrecht kreeg in 1246. Deze oorkonden werden op een veilige plaats bewaard, in een archiefkast in de toren van de Oude Kerk. In tegenstelling tot de rest van het archief overleefden ze daardoor de stadsbrand van 1536. Tijdens de grote stadhuisbrand van 1618 bleef een deel van het toenmalige archief gespaard. In 1859 werd in Delft de eerste gemeentearchivaris benoemd. Tegenwoordig wordt de gemeentelijke archiefcollectie beheerd door het Stadsarchief Delft.

Ons Stadsarchief werkt op basis van wet- en regelgeving op Europees, nationaal, provinciaal en gemeentelijk niveau. De belangrijkste bepaling van de huidige Archiefwet (1995) is dat overheden hun informatie na 20 jaar in goede, geordende en toegankelijke staat moeten brengen en bewaren. In de nieuwe Archiefwet wordt deze termijn verkort naar 10 jaar. Informatie moet gemakkelijk te vinden en raadplegen zijn. Naast het bewaren van informatie worden overheden ook verplicht tot het vernietigen van informatie die hiervoor in aanmerking komt.

Stadsarchief Delft was de eerste archiefdienst in Nederland met een digitale dienstverlening. Veel archiefbronnen, met name stukken met informatie over personen en onroerend goed, zijn digitaal op internet beschikbaar gesteld. We werken momenteel aan de inrichting van een e-depot. Dit moet voorkomen dat digitale bestanden, door wat voor oorzaak dan ook, in de toekomst niet meer toegankelijk zijn.

Kwaliteitsbewaking

De belangrijkste bepalingen uit wet- en regelgeving zijn dat overheden bepaalde informatie tijdig moeten overbrengen naar de gemeentelijke archiefbewaarplaats. Andere informatie moet juist worden vernietigd. De gemeentearchivaris houdt actief toezicht op (werk)processen binnen onze organisatie en de staat van het informatiebeheer. Hierover wordt jaarlijks verslag uitgebracht aan het college van Burgemeester en Wethouders.

Om te bepalen welke informatie bewaard moet blijven en welke vernietigd moet worden, gebruiken we selectielijsten. Aan de hand daarvan wordt informatie op een gecontroleerde manier vernietigd. Dit is van belang voor de naleving van bijvoorbeeld de Algemene Verordening Gegevensbescherming. Ook wanneer informatie wordt bewaard en ontsloten zijn wettelijke bepalingen relevant. Op basis van de Auteurswet mogen

afbeeldingen, prenten en sommige bouwtekeningen bijvoorbeeld niet zonder controle en toestemming van de eigenaar openbaar gemaakt worden.

De archiefcollectie

De archiefcollectie die we beheren, omvat verschillende deelcollecties: Archieven, Beeld & Geluid en de Bibliotheek. De collectie Archieven omvat niet alleen de archieven van Delft en verschillende buurtgemeenten, maar ook van bijvoorbeeld scholen, bedrijven, kerken en personen. De gemeentearchivaris kan ervoor kiezen om archieven van particuliere organisaties of personen op te nemen in de archiefbewaarplaats, wanneer ze belangrijk zijn voor de lokale of regionale geschiedenis.

De collectie Beeld & Geluid toont de geschiedenis en ontwikkeling van Delft in beeld. De collectie wordt onder meer gevormd door kaarten, tekeningen, foto's, portretten en films. De collectie Bibliotheek bevat werken van circa 1500 tot heden en omvat onder andere boeken, bidpretjes, kranten, jaarverslagen, brieven en unieke oude drukken.

De archiefcollectie bevat een schat aan informatie over het verleden van Delft. Ze bevat niet alleen informatie over de belangrijke gebeurtenissen uit de canon van Delft, maar biedt ook inzicht in de geschiedenis van het dagelijks leven van de Delftenaar. Het materiaal wordt, door een zeer uiteenlopende groep gebruikers, ingezet voor veel verschillende doelen, zoals onderzoek, tentoonstelling en publicatie.

Monumenten

Inleiding

De eerste monumentenwet (1961) leidde in Delft tot de aanwijzing van een groot aantal rijksmonumenten (op dit moment zijn het er 895). In 1978 begon het Rijk met het aanwijzen van beschermde stadsgezichten (in dat jaar de Binnenstad, later ook de Nieuwe Plantage, Agnetapark en TU-Noord). Sinds 1989 is het voor onszelf ook mogelijk om monumenten aan te wijzen. Delft telt nu 841 gemeentelijke monumenten.

Via het rijksbeleid "Modernisering Monumentenzorg 2009" heeft de monumentenzorg een volwaardige plek gekregen in de ruimtelijke ordening. Sinds die tijd moeten bij elke ruimtelijke ontwikkelingen de cultuurhistorische waarden van het betreffende gebied worden geïnventariseerd en worden meegewogen. In Delft heeft dit onder meer geleid tot de bescherming van 13 cultuurhistorisch waardevolle groengebieden.

Gemeentelijk monumentenbeleid 2007 - 2017

Via de beleidsnota Gezicht op gebouwd erfgoed Delft, hebben

we het gemeentelijk monumentenbeleid sinds 2007 ingericht via de pijlers inventariseren, beschermen, in stand houden en kennis delen. Dit heeft geleid tot het inventariseren, waarderen en beschermen van panden en cultuurhistorisch groen uit de periode tot 1940. Er is actief meegewerkt aan grote herbestemmingsprojecten, zoals de zeepfabriek Bousquet, Rode Scheikunde en enkele andere voormalige TU-gebouwen. De subsidieregeling voor eigenaren van gemeentelijke monumenten is vervangen door een laagrentende lening uit het Restauratiefonds Delft. Op verschillende manieren is gewerkt aan het delen van kennis, zoals het inrichten van een website en het organiseren van het Netwerk Strategische Monumentenzaken.

Basisinstrumenten: bestemmingsplan, omgevingsvergunning en uitvoeringsrichtlijnen

De belangrijkste instrumenten die worden ingezet voor gebouwde monumenten, zijn het aanwijfsbesluit van een monument, het bestemmingsplan (vanaf 2022 het omgevingsplan) en de omgevingsvergunning. Zoals eerder genoemd, is de Monumentenwet in 2016 vervangen door de Erfgoedwet, maar blijft deze op onderdelen nog van kracht tot het verschijnen van de Omgevingswet.

Dit geldt voor de bepaling dat de bescherming van gebouwd erfgoed een onderdeel vormt binnen ruimtelijke plannen. Het geldt ook voor de regel dat de gemeente een speciaal, beschermend bestemmingsplan moet opstellen voor beschermde stadsgezichten.

Beschermde monumenten mogen niet zonder vergunning worden gewijzigd. Wij stellen voorwaarden aan dergelijke vergunningen en houden toezicht op de naleving hiervan. We treden handhavend op tegen het wijzigen van monumenten zonder vergunning. Om voorgestelde ingrepen te kunnen beoordelen, maken we gebruik van de Adviescommissie Omgevingskwaliteit. Om te voorkomen dat voor kleine wijzigingen en bepaalde veelvoorkomende ingrepen een vergunning moet worden aangevraagd, hebben we de Uitvoeringsrichtlijnen Monumentenzorg Delft opgesteld.

Als vergunningverlenende instantie moeten we voldoen aan de kwaliteitscriteria Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving. Dit betekent dat we voldoende inhoudelijke deskundigheid in huis moeten hebben op het gebied van gebouwd erfgoed om vergunningen te mogen verlenen die daar betrekking op hebben.

Onderzoek

Het uitvoeren van onderzoek is nodig voor het opstellen, actueel houden en correct gebruiken van beleidsinstrumenten. Om de cultuurhistorische waarden van een gebied te duiden, worden gebiedsvisies opgesteld. Op basis van onderzoek naar

het gebied wordt in een waardering aangegeven welke elementen behouden moeten worden, herkenbaar gehouden of gemaakt moeten worden, of versterkt kunnen worden. Dergelijke cultuurhistorische gebiedsvisies vormen een onderdeel van multidisciplinaire stukken en een richting voor toekomstige ontwikkelingen.

Wanneer een vergunning wordt aangevraagd voor een ingreep in een monument, worden de aanwezige bouwhistorische waarden onderzocht en in beeld gebracht. Op basis daarvan kunnen de juiste voorwaarden worden verbonden aan een vergunning. Bij grote projecten moeten initiatiefnemers dergelijk onderzoek betalen. De vele kleine onderzoeken die nodig zijn in het kader van (met name) particuliere ontwikkelingen voeren we zelf uit. Op deze manier worden initiatiefnemers niet onevenredig belast.

Financiering

Eigenaren van gemeentelijke monumenten kunnen aanspraak maken op een laagrentende lening uit het Restauratiefonds Delft. Deze leningen worden via ons verstrekt.

Gemeente Delft

Erfgoed Delft